

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/77-23>
УДК 339.92:339.7

Дуран В.І.

аспірант,

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

Duran Volodymyr

Postgraduate Student,
State University “Uzhhorod National University”

ФРАГМЕНТАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

FRAGMENTATION OF THE GLOBAL ECONOMY

У статті досліджується фрагментація глобальної економіки. Ідентифіковано, що більшість науковців схильні до думки, що глобальна економіка стикається з фрагментацією в інституційному, економічному та соціальному аспектах. Стверджується, що збільшення економічної фрагментації не обов'язково зменшує імміграцію, і залишається незрозумілим, чи імміграційна політика завжди має очікуваний ефект. У різних регіонах світу докладають зусилля для зміцнення економічних зв'язків і розширення вільної торгівлі. Також не виявлено жодних слідів системного відступу глобалізації торгівлі внаслідок геополітичних подій. Торговельні зв'язки та ланцюжки поставок продовжують розвиватися з часом, відображаючи економічну та технологічну еволюцію, включаючи адаптацію до геополітичних факторів. Зроблено висновок, що глобальна економічна фрагментація потенційно впливає на макроекономіку.

Ключові слова: фінансова криза, економічна інтеграція, економічна глобалізація, фрагментація, міжнародні економічні відносини, світове господарство.

This article explores the fragmentation of the global economy. It has been identified that most scholars tend to believe that the global economy is facing fragmentation in institutional, economic, and social aspects. Rising geopolitical tensions and the uneven distribution of past gains from globalization have contributed to growing skepticism regarding the attractiveness of inward-oriented policies. It is argued that increasing economic fragmentation does not necessarily reduce immigration, and it remains unclear whether immigration policy always has the expected effect. In recent decades, free trade has largely defined the global economy. However, geopolitical differences and conflicts increasingly prompt governments to raise tariffs and revive the use of industrial policies to stimulate national economic development or competitiveness. As a result, economic ties are being severed, and trade routes are being reshaped. Efforts are being made in various world regions to strengthen economic ties and expand free trade. There are also no signs of a systematic retreat in trade globalization due to geopolitical events. Trade relations and supply chains continue to evolve over time, reflecting economic and technological evolution, including adaptation to geopolitical factors. However, apart from some occasional instances of radical ruptures in the geopolitical landscape, global trade integration continued to move forward, sometimes with setbacks. Research on international trade has shown that political distance matters for international commerce through three main channels: the tendency to sign a trade agreement or grant preferential treatment, the likelihood of imposing economic sanctions and serious diplomatic incidents that lead to trade sanctions, and consumer sentiments and preferences. Wealth inequality, the dominance of transnational corporations, and the fragmentation of global supply chains have become hot political issues. Developing countries should focus on regional trade blocs and building resilience. The new global geo-economics landscape may require the EU to pivot toward economic security, even beyond the shift that has already occurred. However, economic security should not become an excuse for protectionism, and it should preserve international cooperation.

Keywords: financial crisis, economic integration, economic globalization, fragmentation, international economic relations, global economy.

Постановка проблеми. Після десятиліть поглиблення глобальної економічної інтеграції світ став більш взаємопов'язаним і взаємозалежним, але також більш різноманітним і багатополарним. Сьогодні, вирує думка про

те, що світова економіка рухається до фрагментації. Основна передумова, яка лежить в основі цього занепокоєння, полягає в тому, що «глобалізація – це добре», а будь-яка реструктуризація, яка кидає виклик цьому

принципу нинішнього світового порядку, вважається шкідливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження нашої тематики займалася значна кількість науковців. Так, група дослідників Колантон І. та Станінг П. [1] переконані в тому, що геополітична напруженість та нерівномірний розподіл минулих здобутків від глобалізації сприяли зростанню скептицизму стосовно зростанню привабливості політики, орієнтованої на внутрішній ринок.

Інша група науковців – Блум Н., Фурсері Д. та Хайтс А. [2] схильні до думки, що наслідком глобальної кризи є зростання невизначеності щодо торговельної політики. Матто А., Мулабдіц А. та Рута М. [3] переконані в тому, що торговельна напруженість між Китаєм та США вже змінила глобальні торговельні моделі. Імпортні тарифи змістили американських постачальників з Китаю до інших партнерів, особливо для високотехнологічної продукції.

Дослідження Мансфелд Е., Мілнер Г., Розендорф Б. [4] додають, що саме політична дистанція має значення для міжнародної торгівлі через три основні канали: схильність до підписання торговельної угоди або надання преференційного режиму. Якубик А. і Рута М. [5] у власному дослідженні виявили, що геополітична дистанція має більше значення для двосторонніх торговельних потоків у часи підвищеної невизначеності торговельної політики. Шіблі А. [6] стверджує, що країни, які розвиваються, повинні зосередитися на регіональних торговельних блоках і створенні стійкості.

Метою статті є глибинне дослідження впливу економічної фрагментації на макроекономіку.

Виклад основного матеріалу. Серед науковців вирус думка про те, що глобальна економіка стикається з фрагментацією в інституційному, економічному та соціальному аспектах. Завдання групи G20 полягає в оновленні міжнародного економічного співробітництва та просуванні багатостороннього підходу, який вирішує ключові проблеми населення, починаючи з більшої інклюзивності та справедливості [7].

Зростання геополітичної напруженості та нерівномірний розподіл минулих здобутків від глобалізації сприяли зростанню скептицизму щодо зростання привабливості політики, орієнтованої на внутрішній ринок [1; 8–10]. Brexit, торговельна напруженість між США та Китаєм і вторгнення росії в Україну кидають виклик міжнародним

відносинам і можуть призвести до політично зумовленого розвороту глобальної економічної інтеграції – процесу, який називають геоекономічною фрагментацією, що охоплює різні канали, включаючи торгівлю, рух капіталу та міграційні потоки.

На тенденції імміграції між окремими країнами та регіонами впливають політичні протистояння, зокрема суперництво між США та Китаєм. Досліджуючи чисту міграцію за регіонами походження кожні п'ять років, імміграція азіатів до США зменшилася з +2,47 мільйона між 2010–2015 роками до -20 000 між 2015–2020 роками. Навпаки, Австралія зберегла свою тенденцію до зростання: протягом останнього періоду прибуло +630 000 азіатських іммігрантів, що відповідає попередньому періоду (+620 000). Зокрема, аналізуючи китайських іммігрантів за регіонами, кількість тих, хто проживає в США, зменшилася на 490 000 з 2015 по 2020 рік, змінивши попередній приплив у +750 000 і підкресливши відхід від США, потенційно викликаний суперництвом між США та Китаєм. Тим часом в Океанії спостерігався сплеск китайських іммігрантів, який збільшився з +150 000 до +200 000. Ці тенденції ілюструють вплив ескалації американсько-китайського конфлікту на вибір місць призначення китайських мігрантів. Тенденції імміграційного потоку зумовлюються різними чинниками, включаючи географічні особливості, економічні відмінності з сусідніми країнами та історичні зв'язки. Таким чином, збільшення економічної фрагментації не обов'язково зменшує імміграцію, і залишається незрозумілим, чи імміграційна політика завжди має очікуваний ефект [10].

У доповіді МВФ про політику під назвою «Геоекономічна фрагментація та майбутнє багатосторонності» було зазначено ознаки геоекономічної фрагментації, зокрема [11]:

- формування регіональних економічних блоків;
- зниження транскордонних потоків капіталу;
- пріоритетність стійких ланцюгів постачання над ефективністю;
- зростання нерівності доходів;
- зростання геополітичної напруженості;
- зростання невдоволення, пов'язане з системою вільної торгівлі.

В останні десятиліття вільна торгівля значною мірою визначила світову економіку. Проте геополітичні розбіжності та конфлікти все більше спонукають уряди підвищувати тарифи та відновлювати використання промислової політики для стимулювання

національного економічного розвитку чи конкурентоспроможності. У результаті економічні зв'язки розриваються, а торгові шляхи перекриваються.

Хоча оцінки вартості фрагментації різняться, більші обмеження міжнародної торгівлі можуть скоротити світовий економічний обсяг на цілих 7 % у довгостроковій перспективі, або приблизно на 7,4 трильйона доларів США. Це еквівалентно сумарному розміру економік Франції та Німеччини та втричі перевищує річний обсяг виробництва Африки на південь від Сахари (рис. 1).

Тим не менш, у різних регіонах світу докладають зусилля для зміцнення економічних зв'язків і розширення вільної торгівлі. Наприклад, угода про Африканську континентальну зону вільної торгівлі спрямована на створення найбільшої у світі зони вільної торгівлі. Угода, яку зараз ратифікують 44 країни, об'єднає в цілому 1,3 мільярда людей в економічний блок із загальним ВВП приблизно в 3,4 трильйона доларів.

Згідно з нещодавнім звітом Світового банку, Африканська континентальна зона вільної торгівлі (AfCFTA) збільшить дохід від торгівлі Африки на 450 мільярдів доларів США до 2035 року та збільшить внутрішню африканську торгівлю більш ніж на 81 %. З початку торгівлі в рамках AfCFTA у 2021 році африканські країни впроваджують зміни, щоб диверсифікувати свою економіку, збільшити виробничі потужності та розширити асортимент продукції, виробленої в Африці. Щоб мати можливість робити це ефективно, вони повинні залучати стабільне фінансування та інвестиції. Кілька країн зараз торгують у рамках континентальної зони вільної торгівлі, а Південна

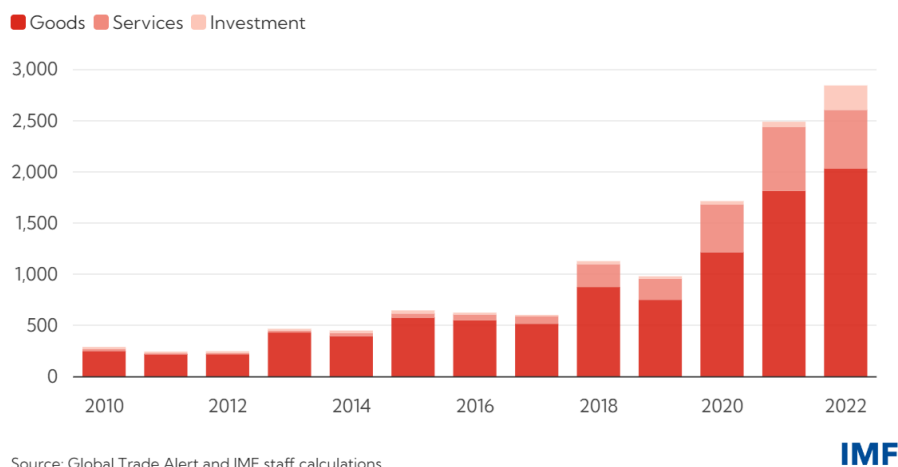
Африка приєдналася до інших активних країн AfCFTA у січні 2024 року. Поточні лінії продуктів, якими торгують у зоні вільної торгівлі, включають продукти харчування та напої, споживчі товари, а також промислові та медичні товари. Вісім країн – Камерун, Єгипет, Гана, Кенія, Маврикій, Руанда, Танзанія та Туніс – першими отримали можливість брати участь у вільній торгівлі в Африці в рамках Ініціативи керованої торгівлі AfCFTA [13].

Окрім науковці стверджують, що торговельна інтеграція зупинилася після глобальної кризи [14], зростає невизначеність щодо торговельної політики [2] і обмеження торговельної політики – як у формі тарифних, так і не тарифних заходів – знову набрали обертів. Останніми прикладами є торговельна напруженість між США, Китаєм та іншими великими економіками [15; 16], торговельні обмеження, пов'язані з кризою COVID-19 (МВФ 2022), та економічні санкції, запроваджені у відповідь на російське вторгнення в Україну [11; 17].

Торговельна напруженість між двома найбільшими економіками світу вже змінила глобальні торговельні моделі. Імпортні тарифи змінили американських постачальників з Китаю до інших партнерів, особливо для високотехнологічної продукції [3].

Разом з цим, наприкінці жовтня 2023 року Міжнародний валютний фонд опублікував дослідницьку статтю, яка демонструє високу стійкість торговельно-економічних взаємозв'язків між країнами, незважаючи на потрясіння, якщо розглядати їх у сукупності [18].

Найпоширенішим показником, який використовується для глобалізації, є відкритість торгівлі, яка вимірюється сумою експорту та



IMF

Рис. 1. Кількість торговельних обмежень, що запроваджуються щорічно у світі, 2010–2022 рр.

Джерело: [12]

імпорту, поділеної на ВВП. Кевік показав, що немає жодних ознак структурного зниження цього показника, а лише випадкові коливання, спричинені циклічними факторами та збоями в глобальному ланцюжку поставок, подібними до тих, що спостерігалися під час пандемії. Однак відтоді міжнародна торгівля у відсотках від ВВП значно відновилася, незважаючи на побоювання щодо дискримінаційної геоекономічної фрагментації та триваючого протекціонізму (рис 2) [18].

Також не виявлено жодних слідів системного відступу глобалізації торгівлі внаслідок геополітичних подій. Торговельні зв'язки та ланцюжки поставок продовжують розвиватися з часом, відображаючи економічну та технологічну еволюцію, включаючи адаптацію до геополітичних факторів. Однак, окрім окремих нечастих моментів радикальних розривів у геополітичному ландшафті (рис. 3), глобальна торгова інтеграція продовжувала рухатися вперед, іноді з невдачами.

Дослідники з Банку міжнародних розрахунків (BIS) [19] також опублікували відповідні результати щодо перебудови глобальних ланцюжків створення вартості, які існують

як складні мережі взаємовідносин між компаніями як у різних країнах, так і в різних секторах. Використовуючи інформацію про постачальників і клієнтів компаній для картографування всієї мережі взаємозв'язку, у роботі детально порівнювали два моменти: грудень 2021 року та вересень 2023 року. Найновіші дані про мережі на рівні компаній показують, що глобальні ланцюжки створення вартості продовжуються, а не скорочуються, хоча й не згущують мережу, що може вказувати на те, що відносини з постачальниками диверсифікуються.

Дослідження, присвячені міжнародній торгівлі, показали, що політична дистанція має значення для міжнародної торгівлі через три основні канали: схильність до підписання торговельної угоди або надання преференційного режиму [4, 20], ймовірність запровадження економічних санкцій та серйозних дипломатичних інцидентів, які призводять до торговельних санкцій [21; 22], а також споживчі настрої та вподобання споживачів [23; 24]. Даджуд У. [25] дійшов висновку, що збільшення політичної дистанції зменшує обсяги двосторонньої торгівлі. Окремі

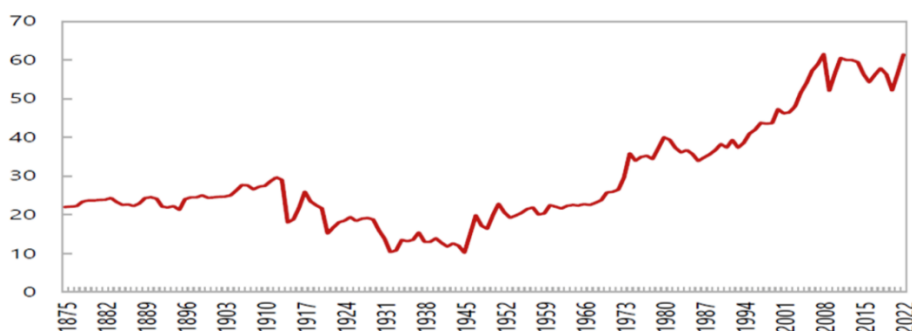
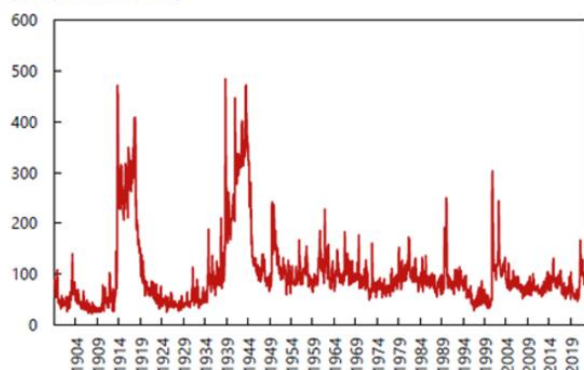


Рис. 2. Економічна глобалізація, 1875–2022 рр., %

Джерело: [18]

Historical Perspective, 1900–2023

(Index, 1900–2019=100)



Recent Developments, 1985–2023

(Index, 1985–2019 = 100)

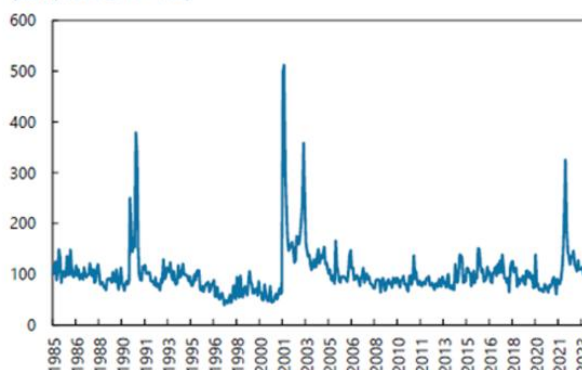


Рис. 3. Геополітичний ризик. Історичні перспективи, 1900–2023 рр. Останні події 1985–2023 рр.

Джерело: [18]

науковці [26] також виявили значну негативну кореляцію між політичною дистанцією та американським імпортом, в якому переважають нафтопродукти. Нарешті, Якубик А. і Рута М. [5] виявили, що геополітична дистанція має більше значення для двосторонніх торговельних потоків у часи підвищеної невизначеності торговельної політики.

Перший заступник директора-розпорядника МВФ Гопінат Г. хоч вважає, що немає жодних ознак широкомасштабного відходу від глобалізації, проте лінії розломів з'являються, оскільки геоекономічна фрагментація стає все більшою реальністю», – сказала вона. «Якщо фрагментація посилиться, ми можемо опинитися в новій холодній війні. Вплив пандемії COVID-19, яка ускладнила перевезення вантажів, зокрема з Китаю, а також наслідки вторгнення росії в Україну, що спричинило стрибок цін на енергоносії та товари, змусили уряди переключити свою увагу на захищаючи себе, виробляючи більше всередині країни або «забезпечуючи друзів» іншим країнам, з якими вони мають більш стабільні відносини [27].

В останньому звіті Світового банку «Глобальні економічні перспективи» [28] прогнозується, що глобальне зростання сповільниться до 2,4% у 2024 році, а потім досягне 2,7% у 2025 році.

Розглядаючи картину в регіональному розрізі, найвищі темпи зростання прогнозуються в країнах Азії, що розвиваються, де очікується, що виробництво зросте на 5,0% у 2024 році. З іншого боку, прогнозується, що Сполучені Штати спостерігатимуть швидше зниження темпів зростання протягом цього періоду з 2,1 % у 2022 році до

лише 1,0 % у 2024 році – модель, що відображається в країнах з розвинутою економікою в цілому, де очікується, що темп зміниться з 2,7 % у 2022 році до 1,4 % у 2024 році [29].

Міттельмане Д., експерт з глобалізації та розвитку з Американського університету у Вашингтоні, переконаний в тому, що ще занадто рано робити висновок, що «глобалізація мертва». Звичайно, існує поштовх до оптимізації ланцюга постачання, тож, можливо, точніше було б сказати, що глобалізація розвивається, а не відступає. Не дивлячись на те, що сукупний вплив пандемії коронавірусу, Brexit, збоїв у ланцюжках поставок і війни в Україні створили перешкоди для транскордонних потоків і неефективність, але жодного значного відступу від глобалізації» [6].

Уроки, які ми маємо засвоїти, полягають у тому, що, по-перше, складні міжміські торговельні шляхи не розраховані на серйозні збої, таким чином створюючи передумови для того, що сьогодні переживає світова економіка. Багато компаній готові зберігати більше запасів, тому що втрата продажу становить більший ризик, ніж додаткові витрати на зберігання запасів. По-друге, побічні ефекти глобалізації очевидні. Нерівність багатства, домінування транснаціональних корпорацій і розпорошеність глобальних ланцюгів поставок стали гарячими політичними проблемами. Країни, що розвиваються, повинні зосередитися на регіональних торговельних блоках і створенні стійкості. По-третє, за існуючої системи реальна заробітна плата падає і не в змозі йти в ногу зі зростанням цін, а відсутність продовольчої та енергетичної безпеки може легко призвести до соціальних заворушень [6].

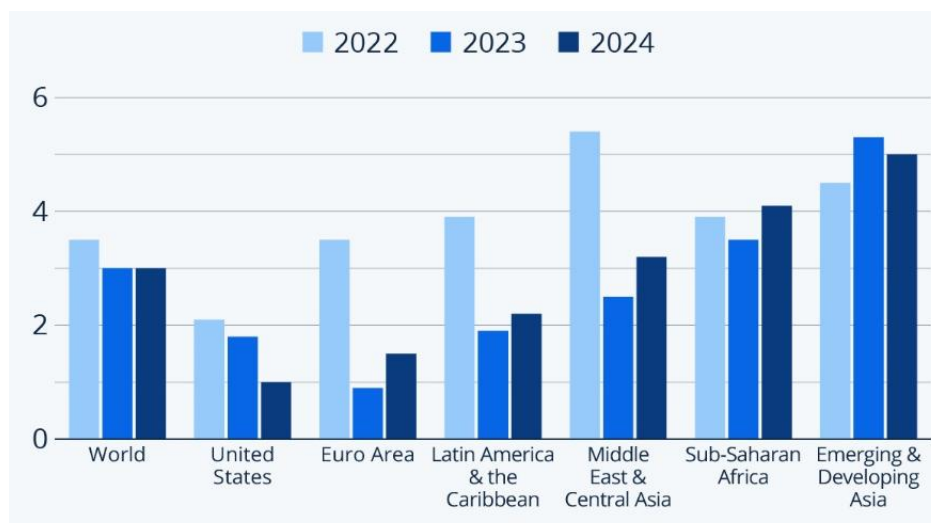


Рис. 4. Прогнози зростання реального ВВП у річному вимірі за регіонами, %, 2002–2024 рр.

Джерело: [6]

Висновки. Резюмуючи вище викладене, очевидним є той факт, що глобальна економічна фрагментація потенційно впливає на макроекономіку. Глибша фрагментація економічних блоків матиме негативний тиск на економічне зростання, роблячи виробничі

системи неефективними. Це, у свою чергу, може призвести до зниження потенціалу пропозиції світової економіки, обмеження пропозиції та попиту та потенційного зростання інфляції, і, як наслідок, до нових фінансових криз.

Список використаних джерел:

1. Colantone I, Staning P. The Economic Determinants of the Cultural Backlash: Globalization and Attitudes in Western Europe. 2018. *SSRN Electronic Journal*. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3267139>
2. Bloom N., Furceri D. & Hites A. Tracking uncertainty in a rapidly changing global economic outlook. *VoxEU*. 2022. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/tracking-uncertainty-rapidly-changing-global-economic-outlook>
3. Freund C., Mattoo A., Mulabdic A. & Ruta M. Is US Trade Policy Reshaping Global Supply Chains? *Policy Research Working Papers*. The World Bank. 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099812010312311610/pdf/IDU0938e50fe0608704ef70b7d005cda58b5af0d.pdf>
4. Mansfield E.D., Milner H.V. & Rosendorff B.P. Free to Trade: Democracies, Autocracies, and International Trade. *The American Political Science Review*. 2020. No. 94(2). P. 305–321.
5. Jakubik A., Ruta M. Trading with friends in uncertain times. *Journal of Policy Modeling*. 2023. Vol. 45(4). P. 768–780.
6. Shibli A. Our world is becoming economically fragmented. 2023. URL: <https://www.thedailystar.net/opinion/views/open-dialogue/news/our-world-becoming-economically-fragmented-3251391>
7. Pisani-Ferry J., Weder di Mauro B. & Zettelmeyer J. European economic security in an age of interdependence. 2024. URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/european-economic-security-age-interdependence>
8. Rodrik D. Populism and the economics of globalization. *Journal of International Business Policy*. 2018. Vol. 1(1). P. 12–33.
9. Pastor L., Veronesi P. Inequality aversion, populism, and the backlash against globalization. 2021. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w24900/w24900.pdf
10. Hoshino T., Ahara K., Maeda K. The Fragmentation of the Global Economy: Migration, Trade, and FDI Reshaping the World? 2024. URL: https://www.dlri.co.jp/english/report_en/202410Three.html
11. Aiyar S. et al. Geoeconomic Fragmentation and the Future of Multilateralism. 2023. 42 p. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Staff-Discussion-Notes/Issues/2023/01/11/Geo-Economic-Fragmentation-and-the-Future-of-Multilateralism-527266>
12. IMF Blog. The High Cost of Global Economic Fragmentation. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2023/08/28/the-high-cost-of-global-economic-fragmentation>
13. Foundethakis M., Subban V. Africa: The African Continental Free Trade Area Investment Protocol – The start of a new era in sustainable trade and investment. 2024. URL: https://www.globalcompliancenews.com/2024/04/06/https-insightplus-bakermckenzie-com-bm-international-commercial-trade-africa-the-african-continental-free-trade-area-investment-protocol-the-start-of-a-new-era-in-sustainable-trade-and-investment_03/
14. Campos R. et al. Geopolitical fragmentation and trade. 2023. URL <https://cepr.org/voxeu/columns/geopolitical-fragmentation-and-trade>
15. Fajgelbaum P., Khandelwal A. The Economic Impacts of the US-China. 2022. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w29315/w29315.pdf
16. Cerdeiro D., Mano R., Eugster J., Muir D., Peiris S. Sizing Up the Effects of Technological Decoupling. *IMF Working Papers*. 2021. No. 69. 39 p.
17. Gourinchas P.O. Shifting Geopolitical Tectonic Plates. *IMF Finance and Development*. 2022. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/06/shifting-geopolitical-tectonic-plates-straight-talk>
18. Cevik S. Long Live Globalization: Geopolitical Shocks and International Trade. IMF Working Paper. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2023/10/27/Long-Live-Globalization-Geopolitical-Shocks-and-International-Trade-540832>
19. Qiu H., Shin H. S. & Zhang L. Mapping the realignment of global value chains. 2023. BIS Buletin 78. URL: <https://www.bis.org/publ/bisbull78.pdf>
20. Sekkel J. Summary of Major Trade Preference Programs. Washington, DC: Center for Global Development. 2009. URL: https://www.researchgate.net/publication/266568478_Summary_of_Major_Trade_Preference_Programs
21. Fuchs A., Klann N.-H. Paying a visit: The Dalai Lama effect on international trade. *Journal of International Economics*. 2013. Vol. 91(1). P. 164–177.
22. Crozet M., Hinz J. Friendly fire: The trade impact of the Russia sanctions and countersanctions. *Economic Policy* 2020. Vol. 35(101). P. 97–146.
23. Michaels G., Zhi X. Freedom fries. *American Economic Journal: Applied Economics*. 2010. Vol. 2. Is. 3. P. 256–281.

24. Heilmann K. Does political conflict hurt trade? Evidence from consumer boycotts. *Journal of International Economics*. 2016. Vol. 99. Is. C. P.179–191.
25. Dajud U. Political proximity and international trade. *Economics & Politics*. 2013. Vol. 25. Is. 3. P. 283–312.
26. Mityakov S., Tang H. & Tsui K. K. International politics and import diversification. *Journal of Law and Economics*. 2013. Vol. 56. Is. 4. P. 1091–1121.
27. IMF's Gopinath says economic fragmentation could cut global GDP by 7%. Reuters. 2023. URL: <https://www.reuters.com/markets/imfs-gopinath-warns-fragmentation-global-economy-could-cut-gdp-by-7-2023-12-11/>
28. Developing Economies in the 21st Century: A First-Quarter Report Card. Global Economic Prospects. 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
29. Armstrong M. How the World Economy is Expected to Grow. 2023. URL: <https://www.statista.com/chart/30490/imf-real-gdp-growth-estimates-projections-by-region/>